

Jumaboyev Abbos Xasan o'g'li

*Guliston Davlat unversiteti Pedagogika fakulteti Psixologiya yo'nalishi 55/22 –guruh
1-bosqich talabasi*

Annotatsiya. *Zigmund Freyd mashxur tadqiqotchi psixoanaliz asoschilaridan biri. Freyd inson psixalogiyasi va uning shakllanishi haqida juda katta tadqiqotlar olib brogan shaxs hisoblanadi. Uning psixoanaliz bo'yicha nazariyalari hozirgi vaqtgacha o'rganilib kelinmoqda. Freydning Bezovtalik nazariyasi juda mashxur hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *nevrolog, psixoanalitik, ego va super ego, fiziologiya, Isteriya, repressiyasi, tsenzurasi, neyrofiziologik, haantipsixoanalitik, revizionizm.*

Zigmund Freyd 1856 yil 6 may - 1939 yil 23 sentyabr) avstriyalik nevrolog va psixologiya va asoschisi va metodisti. psixikadagi ziddiyatlardan kelib chiqadigan patologiyalarni davolash, bemor va psixoanalitik o'rtasidagi dialog orqali.

Freyd Avstriya imperiyasining Moraviya Frayberg shahrida Galisiya yahudiy ota-onasida tug'ilgan. 1881 yilda Vena universitetida tibbiyot fanlari doktori unvonini oldi. 1885 yilda aabilitatsiyani tugatgandan so'ng, u nevropatologiya bo'yicha dotsent etib tayinlandi va 1902 yilda filial professori bo'ldi. [6] Freyd Vena shahrida yashab, 1886 yilda o'zining klinik amaliyotini yo'lga qo'ygan. 1938 yilda Germaniyaning Avstriyani anneksiya qilishi, Freyd natsistlardan qochish uchun Avstriyani tark etdita'qiblar. U 1939 yilda Buyuk Britaniyada surgunda vafot etgan.

Psixoanalizga asos solganida Freyd erkin assotsiatsiyadan foydalanish kabi terapevtik usullarni ishlab chiqdi va uning analitik jarayondagi markaziy rolini aniqladi. Freyd jinsiy aloqani uning infantil shakllarini o'z ichiga olgan holda qayta ta'riflashi uni Edip kompleksini psixoanalitik nazariyaning markaziy qoidasi sifatida shakllantirishga olib keldi. [7] Uning orzularni istaklarning ro'yobga chiqishi sifatida tahlil qilish unga simptomlarning shakllanishini va repressiyaning asosiy mexanizmlarini klinik tahlil qilish uchun modellarni taqdim etdi. Shu asosda Freyd o'zining ongsizlik nazariyasini ishlab chiqdi va psixik tuzilish modelini ishlab chiqdi: ego va super ego. [8] Freyd aqliy jarayonlar va tuzilmalar sarmoya qilinadigan va erotik bog'lanishlarni keltirib chiqaradigan jinsiy energiya va majburiy takrorlash, nafrat, tajovuz va nevrotik aybdorlik manbai bo'lgan o'limga moyillik mavjudligini taxmin qildi.

Zigmund Freyd Moraviyaning Frayberg shahrida Avstriya imperiyasida (hozirgi Pribor, Chexiya) Ashkenazi yahudiy ota-onasida sakkiz farzandning birinchisi bo'lib tug'ilgan. Uning ikkala ota-onasi ham hozirgi G'arbiy Ukraina va Polshaning janubi-sharqida joylashgan tarixiy viloyat Galisiyadan edi. Uning otasi Yakob Freyd (1815-

1896), jun savdogar, birinchi turmushidan Emanuel (1833-1914) va Filipp (1836-1911) ismli ikki o'g'li bor edi. Yoqubning oilasi Hasidik yahudiylar ediva Yoqubning o'zi an'anadan uzoqlashgan bo'lsa-da, u Tavrotni o'rganishi bilan mashhur bo'ldi . U va Freydning onasi Amaliya Natanson , 20 yosh kichik va uchinchi xotini 1855-yil 29-iyulda Ravvin Manxaymer tomonidan turmush qurishgan ularning o'g'li Zigmund tug'ilganda. U tug'ma kasal bo'lib tug'ilgan, onasi buni bolaning kelajagi uchun ijobiy alomat sifatida ko'rgan. Freyd 17 yoshida Vena universitetiga o'qishga kirdi. U huquqshunoslikni o'rganishni rejalashtirgan edi, lekin universitetning tibbiyot fakultetiga qo'shildi, u erda Frants Brentano davrida falsafa, Ernst Brükke davrida fiziologiya va darvinist professor Karl Klaus ostida zoologiya bo'yicha o'qishni o'z ichiga oladi . 1876 yilda Freyd Triest shahridagi Klausning zoologik tadqiqot stantsiyasida to'rt hafta davomida yuzlab ilon balig'ining erkak jinsiy a'zolarini izlashda noaniq qidiruvda bo'ldi. ^[21] 1877 yilda Freyd Ernst Bryukning fiziologiya laboratoriyasiga ko'chib o'tdi va u erda olti yil davomida odamlar va boshqa umurtqali hayvonlarning miyasini qurbaqalar va qisqichbaqalar va umurtqasizlar miyasini solishtirdi. 1886 yilda u Vena shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanganidan so'ng, Freyd o'zining klinik ishida gipnozdan foydalanishni boshladi. U o'zining do'sti va hamkori Jozef Breuering gipnoz turini o'zi o'rgangan frantsuz usullaridan farqli bo'lgan yondashuvini qo'lladi, chunki u taklifdan foydalanmaydi. Breuering ma'lum bir bemorini davolash Freydning klinik amaliyoti uchun o'zgaruvchan bo'lib chiqdi. Anna O. sifatida tasvirlangan , u gipnoz ostida bo'lganida o'zining alomatlari haqida gapirishga taklif qilingan (uning davolanishi uchun " gapirish davosi " iborasini tanlagan). Shu tarzda gaplashayotganda, uning alomatlari og'irligi pasaygan, chunki u ularning boshlanishi bilan bog'liq travmatik hodisalar haqidagi xotiralarni eslagan. Freyd o'zining klinik usulining evolyutsiyasini tasvirlab berdi va 1895 yilda nashr etilgan (Jozef Breuer bilan hammualliflik) " Isteriya bo'yicha tadqiqotlar " asarida isteriyaning psixogenetik kelib chiqishi haqidagi o'z nazariyasini bayon qildi, bir qancha holatlar tarixida ko'rsatilgan . 1899 yilda u " Tushlarning talqini " asarini nashr etdi , unda mavjud nazariyani tanqidiy ko'rib chiqishdan so'ng, Freyd o'zining va bemorlarning orzularini "tushlar " repressiyasi va tsenzurasida amalga oshirilgan istaklarning bajarilishi nuqtai nazaridan batafsil talqin qiladi. ish". Keyin u ushbu hisob asos bo'lgan aqliy tuzilishning nazariy modelini (ongsiz, ongdan oldingi va ongli) belgilaydi. Qisqartirilgan versiya, " Orzular haqida ", 1901-yilda nashr etilgan. Uni yanada kengroq o'quvchilarni jalb qiladigan ishlarda Freyd o'z nazariyalarini " Kundalik hayot psixopatologiyasi " (1901) va " Hazillar va ularning ongsiz bilan aloqasi " (1905) kitoblarida klinik muhitdan tashqarida qo'llagan. ^[62] 1905 yilda nashr etilgan " Jinsiylik nazariyasi bo'yicha uchta esse " asarida Freyd o'zining go'dak jinsiy munosabatlari nazariyasini ishlab chiqadi va uning "polimorf buzuvchi" shakllarini va uni keltirib chiqaradigan "drayvlar" ning shakllanishida ishlashini tasvirlaydi. jinsiy identifikatsiya. ^[63] O'sha yili u " Isteriya holati tahlilidan parcha " nomli asarini nashr etdi, bu uning mashhur va

munozarali misollaridan biriga aylandi .^[64]"Dora" misoli sifatida tanilgan, Freyd uchun bu isteriyani simptom sifatida tasvirlab berdi va uning klinik hodisa sifatida o'tkazish muhimligini tushunishga yordam berdi .Freyd o'zining boshqa dastlabki amaliy tadqiqotlarida kalamush odamda obsesif nevrozning simptomatologiyasini va Kichkina Hans misolida fobiyani tasvirlashni maqsad qilgan .

O'tkazish - bu bemorlar o'zlarining hayotidagi oldingi raqamlardan kelib chiqqan his-tuyg'ulari va g'oyalari tahlilchiga o'tkazish jarayonidir. O'tkazish birinchi bo'lib qatag'on qilingan xotiralarning tiklanishiga xalaqit beradigan va bemorlarning ob'ektivligini buzadigan achinarli hodisa sifatida ko'rildi, ammo 1912 yilga kelib, Freyd uni terapevtik jarayonning muhim qismi sifatida ko'rib chiqdi. Freyd ingliz tilida so'zlashadigan dunyoda psixoanalitik sababni yoyish istagini kuchaytirish uchun Brill va Jonsga murojaat qildi. Zalsburg kongressidan keyin ikkalasi ham Venaga taklif qilindi va Freyd asarlarini tarjima qilish huquqi berilgan Brill bilan mehnat taqsimoti kelishib olindi va yilning oxirida Toronto universitetida lavozimni egallashi kerak bo'lgan Djonsga esa o'z faoliyatini tashkil etish vazifasi yuklandi. Shimoliy Amerika akademik va tibbiy hayotida Freyd g'oyalari uchun platforma.^[89] Jonsning advokatligi Freydning 1909-yil sentabr oyida Massachusets shtatidagi Vussterdagi Klark universiteti prezidenti Stenli Xollning taklifiga binoan, Jung va Ferenczi hamrohligida Amerika Qo'shma Shtatlariga tashrifi uchun yo'l tayyorladi va u yerda psixoanaliz bo'yicha beshta ma'ruza o'qidi.^[90]

Freydga Faxriy doktor unvoni berilgan tadbir Freyd ijodining birinchi marta jamoatchilik tomonidan e'tirof etilishini ko'rsatdi va ommaviy axborot vositalarida keng qiziqish uyg'otdi. Freydning tinglovchilari orasida taniqli nevrolog va psixiatr Jeyms Jekson Putnam , Garvardning asab tizimi kasalliklari professori bor edi , u Freydni o'z mamlakatiga chekinishga taklif qildi va u erda to'rt kun davomida keng muhokamalar o'tkazdi. Putnamning Freyd ishini keyingi jamoatchilik tomonidan ma'qullanishi Qo'shma Shtatlardagi psixoanalitik sabab uchun muhim yutuq bo'ldi.^[90] Putnam va Jons 1911 yil may oyida Amerika Psixoanalitik Assotsiatsiyasini tashkil etishni tashkil qilganlarida, ular mos ravishda prezident va kotib etib saylandilar. Brill asos solgan Xuddi shu yili Nyu-York Psixoanalitik Jamiyati . Uning Freyd asarlarining ingliz tiliga tarjimalari 1909 yildan beri paydo bo'la boshladi.

Erta psixoanalitik harakat

1910 yil Moskva psixoanalitik jamiyati 1922 yilda Rossiya psixoanalitik jamiyati va institutiga aylandi. Freydning rus izdoshlari uning asari tarjimalaridan birinchi bo'lib foyda ko'rdilar, Brillning inglizcha nashridan to'qqiz yil oldin paydo bo'lgan "Tushlar talqini" ning 1904 yil rus tiliga tarjimasi. Rossiya instituti o'z faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, jumladan Freyd asarlarining tarjimalarini nashr etish bo'yicha yagona edi.^[98] 1924 yilda Iosif Stalin hokimiyat tepasiga kelganida qo'llab-

quvvatlash keskin bekor qilindi, shundan so‘ng psixoanaliz mafkuraviy asosda qoralandi. ^[99]

1911 yilda Amerika Psixoanalitik Assotsiatsiyasini yaratishda yordam berganidan so‘ng, Ernest Jons 1913 yilda Kanadadan Britaniyaga qaytib keldi va o‘sha yili London Psixoanalitik Jamiyatiga asos soldi. 1919-yilda u bu tashkilotni tarqatib yubordi va uning asosiy a‘zosi junjiyalik tarafdorlardan tozalangan holda Britaniya Psixoanalitik Jamiyatiga asos soldi, 1944-yilgacha uning prezidenti bo‘lib ishladi. 1924-yilda Psixoanaliz instituti va 1926-yilda London Psixoanaliz Klinikasi tashkil etildi. ikkalasi ham Jonsning rahbarligi ostida. ^[100]

Vena ambulatoriyasi (klinikasi) 1922 yilda tashkil etilgan va Vena psixoanalitik instituti 1924 yilda Helene Deutsch direktori ostida tashkil etilgan. ^[101] Ferenczi 1913 yilda Budapesht psixoanalitik institutiga, 1929 yilda esa klinikaga asos solgan.

Psixoanalitik jamiyatlar va institutlar Shveysariyada (1919), Frantsiyada (1926), Italiyada (1932), Niderlandiyada (1933), Norvegiyada (1933), Falastinda (Quddus, 1933) Adolfdan keyin Berlindan qochgan Eytingon tomonidan tashkil etilgan. Gitler hokimiyat tepasiga keldi. ^[102] Nyu-York psixoanalitik instituti 1931 yilda tashkil etilgan.

1922 yilgi Berlin Kongressi Freyd ishtirok etgan oxirgi kongress edi. ^[103] Bu vaqtga kelib uning saratonli jag‘idagi bir qator operatsiyalar natijasida zarur bo‘lgan protez qurilmasi tufayli uning nutqi jiddiy buzilgan edi. U o‘zining asosiy izdoshlari bilan muntazam yozishmalar va sirkulyar maktublar va Maxfiy Qo‘mita yig‘ilishlari orqali voqealar rivojidan xabardor bo‘lib turdi.

Qo‘mita 1927 yilgacha o‘z faoliyatini davom ettirdi, shu vaqtgacha IPA doirasidagi institutsional o‘zgarishlar, masalan, Xalqaro Ta‘lim Komissiyasining tashkil etilishi psixoanalitik nazariya va amaliyotni uzatish bilan bog‘liq muammolarni hal qildi. Biroq, oddiy tahlil masalasida, ya‘ni tibbiy malakaga ega bo‘lmagan nomzodlarni psixoanalitik treningga qabul qilishda sezilarli farqlar saqlanib qoldi. Freyd 1926 yilda o‘zining "Lay tahlili savoli" asarida o‘z da‘vosini qo‘llab-quvvatladi. U professional standartlar va sud jarayoni xavfi haqida tashvish bildirgan Amerika jamiyatlari tomonidan qat‘iy qarshilik ko‘rsatdi (garchi bolalar tahlilchilari ozod qilingan bo‘lsa ham). Bu xavotirlar uning ba‘zi evropalik hamkasblari tomonidan ham bo‘lishishdi. Oxir-oqibat, jamiyatlarga nomzodlik mezonlarini belgilashda avtonomiyaga ruxsat beruvchi kelishuvga erishildi. ^[104]

1930 yilda Freyd psixologiya va nemis adabiy madaniyatiga qo‘shgan hissasi uchun Gyote mukofotiga sazovor bo‘ldi. ^[105]

Dastlabki ish

Freyd 1873 yilda Vena universitetida tibbiyot bo‘yicha o‘qishni boshladi. ^[128] Neyrofiziologik tadqiqotlarga, xususan, ilon balig‘ining jinsiy anatomiyasi va asab fiziologiyasini o‘rganishga qiziqishi tufayli u o‘qishini yakunlash uchun deyarli to‘qqiz yil davom etdi. tizimi va Frants Brentano bilan falsafani o‘rganishga qiziqishi

tufayli . U moliyaviy sabablarga ko'ra nevrologiya bo'yicha xususiy amaliyotga kirgan va 1881 yilda 25 yoshida doktorlik darajasini olgan. ^[129] 1880-yillarda uning asosiy tashvishlari orasida miya anatomiyasi, xususan, medulla oblongata edi. *U 1891 yilgi Zur Auffassung der Aphasien* monografiyasi bilan afazi haqidagi muhim munozaralarga aralashdi., unda u agnoziya atamasini kiritdi va nevrologik nuqsonlarni tushuntirishga nisbatan o'ta lokatsion qarashga qarshi maslahat berdi. O'zining zamondoshi Eugen Bleuler singari , u miya tuzilishiga emas, balki miya funksiyasiga urg'u berdi.

Freyd, shuningdek , o'sha paytda "miya falaji" deb nomlanuvchi miya yarim pansi sohasidagi dastlabki tadqiqotchi edi. U ushbu mavzu bo'yicha bir nechta tibbiy maqolalarni nashr etdi va kasallik davrning boshqa tadqiqotchilari buni payqash va o'rganishni boshlashdan ancha oldin mavjud bo'lganligini ko'rsatdi. U, shuningdek , birinchi marta miya falajini aniqlagan odam Uilyam Jon Littl , tug'ilish paytida kislorod etishmasligi sabab bo'lganligi haqida noto'g'ri ekanligini aytdi. Buning o'rniga u tug'ilishdagi asoratlar faqat alomat ekanligini aytdi.

Freydning psixoanaliz bilan dastlabki ishining kelib chiqishi Jozef Breuer bilan bog'liq bo'lishi mumkin . Freyd Breyerga psixoanalitik usulni kashf qilish yo'lini ochib bergani uchun Anna O. 1880 yilning noyabrida Breyerni doimiy ravishda 21 yoshli yuqori aqlli ayolni (Bertha Pappenxaym) davolash uchun chaqirishdi. yo'tal va u histerik deb tashxis qo'ygan gallyutsinatsiyalar. U o'layotgan otasini emizayotganda, u ba'zi o'tkinchi alomatlar, jumladan, ko'rish buzilishi, falaj va oyoq-qo'llarning kontrakturasini rivojlantirganini aniqladi va u ham isteriya deb tashxis qo'ydi. Breuer bemorni deyarli har kuni ko'ra boshladi, chunki semptomlar kuchayib, doimiy bo'lib qoldi va u yo'qlik holatiga tushib qolganini kuzatdi.. U o'zining daldasi bilan kechki payt hayoliy hikoyalarni aytib berganida, ahvoli yaxshilanib, 1881 yilning aprelida uning alomatlarining aksariyati yo'qolganini aniqladi. O'sha oyda otasining vafotidan keyin uning ahvoli yana yomonlashdi . Breuerning qayd etishicha, ba'zi alomatlar oxir-oqibat o'z-o'zidan o'tib ketgan va uni ma'lum bir simptomning paydo bo'lishiga olib kelgan voqealarni eslashga undash orqali to'liq tiklanishga erishilgan. ^[130] Breuerning davolanishidan keyingi yillarda Anna O. "somatik simptomlar" bilan "isteriya" tashxisi bilan sanatoriyalarda uch qisqa vaqt o'tkazdi ^[131] va ba'zi mualliflar Breuerning davolanish haqidagi e'lon qilingan hisobotiga e'tiroz bildirishdi. Richard Skues bu talqinni rad etadi, uning fikricha, u ham Freydchi, ham antipsixoanalitik hisoblaydi va uning Anna O.ga munosabatini muvaffaqiyatsiz deb hisoblaydi.

Freydning eng asosiy asarlari

- Tushlar ta'бири" (1900),
- "Kundalik hayot psixopatologiyasi" (1904),
- "Psixoanalizga kirish bo'yicha ma'ruzalar" (1910),
- "Totem va tabu" (1913),
- "Men va U" (1923),
- "Musos va tavihid" (1939).

Xulosa: Hammamiz bilamizki Zigmund Freyd mashxur professor xayoti davomida psixoanaliz degan yangi bilim va yo'nalishini fanga va hayotimizga kiritgan inson. U gipnoz haqidagi tushunchalari va bilimlar taxsinga sazovordir. Uning “*Isteriya bo'yicha tadqiqotlar*” , “*Lay tahlili savoli*” , asarlari juda mashxur asarlardir. Juda ajoyib nazariyalari bor “*Kundalik hayot psixopatologiyasi*” , va “*Hazillar va ularning ongsiz bilan aloqasi*” nazariyalari hozirgacha o'rganilib kelinmoqda. Freydning psixoanaliz haqidagi talimoti uning eng asosiy bilmi va hayoti mazmuni bo'lgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Professor Zarifboy Ibodullayevning "Asab va ruhiyat" kitobi.
2. *O'zbekiston milliy ensiklopediyasi (2000-2005)*
3. Raxmon Qo'chqor. Zigmund Freyd yoxud “Dardingni olay ,birodar” talimoti
4. Kendra “Cherrining Zigmund Freydning hayoti, nazariyalari va tasiri “ asaridan <https://www.verywellmind.com/books-by-sigmund-freud-2795862>